

2015

**ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ
CLLD/LEADER**



**ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΟΡΕΙΝΩΝ & ΜΕΙΟΝΕΚΤΙΚΩΝ
ΔΗΜΩΝ ΑΡΤΑΣ**

**ΑΜΙΣΘΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ & ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ
ΙΟΝΙΑΝ ΟΕ**

Πρόγραμμα Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων

(CLLD / LEADER)

Η στρατηγική αγροτικής ανάπτυξης LEADER

Η "Διασύνδεση των Δράσεων Αγροτικής Ανάπτυξης (Liaison Entre Actions de Developpement Rural / LEADER" είναι μία δοκιμασμένη προσέγγιση, που διαθέτει υψηλό βαθμό αποδοχής σε όλη την Ευρώπη, ξεκίνησε να υλοποιείται το 1991, με στόχο την προώθηση της πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης. Από το 2007 αποτελεί επίσης εργαλείο για την υλοποίηση της βιώσιμης ανάπτυξης των αλιευτικών κοινοτήτων.

Πρόκειται για μία μέθοδο δραστηριοποίησης για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη, που βασίζεται στην αξιοποίηση των πρωτοβουλιών και δεξιοτήτων των τοπικών κοινοτήτων, χωρίς αυτή να αποτελεί μία παγιωμένη σειρά μέτρων για εφαρμογή.

Η πρωτοβουλία LEADER είχε σκοπό να ενθαρρύνει τις αγροτικές περιοχές να διερευνήσουν νέους τρόπους ώστε να καταστούν ή να παραμείνουν ανταγωνιστικές, να επωφεληθούν από τα πλεονεκτήματά τους και να ανταποκριθούν στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν, όπως η γήρανση του πληθυσμού, το χαμηλό επίπεδο παροχής υπηρεσιών ή η έλλειψη ευκαιριών απασχόλησης και να παράγουν αγαθά που δημιουργούν τη μέγιστη προστιθέμενη αξία στην περιοχή τους.

Από την προηγούμενη περίοδο προγραμματισμού 2007-2013, η πρωτοβουλία LEADER ενσωματώνεται σε όλα τα εθνικά / περιφερειακά προγράμματα, δημιουργώντας νέες δυνατότητες ώστε να εφαρμόζεται σε ευρύτερη κλίμακα και σε ευρύτερο φάσμα δραστηριοτήτων.

Οι δράσεις LEADER μπορούν να κινητοποιήσουν πόρους για την υποστήριξη προπαρασκευαστικών υπηρεσιών (διαγνωστικές μελέτες, μελέτες σκοπιμότητας κλπ.) ώστε τα αντίστοιχα έργα να αποκτήσουν ωριμότητα και πρόσβαση χρηματοδότησης σε ευρύτερα ευρωπαϊκά και εθνικά προγράμματα.

Παρέχουν επίσης στήριξη και σε άλλους τομείς -που συχνά δεν ενισχύονται επαρκώς από άλλες πηγές χρηματοδότησης, όπως είναι:

- η προστασία και βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος,
- η αντιμετώπιση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής,
- η αποκατάσταση κτηρίων αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος και μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς,
- η βελτίωση της διασύνδεσης παραγωγών-καταναλωτών,
- η αναζωογόνηση παραδοσιακών κλάδων δραστηριότητας που έχουν παρακμάσει, σε διασύνδεση με εναλλακτικές μορφές τουρισμού (π.χ αγροτουρισμός), τον πολιτισμό και το περιβάλλον,
- η ενίσχυση της νεανικής επιχειρηματικότητας κλπ.

Η προσέγγιση της Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων (CLLD)

Η Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων (Community-Led Local Development / CLLD) είναι ένα χρηματοδοτικό εργαλείο/ τύπου LEADER, που προβλέπεται να αξιοποιηθεί στα Επιχειρησιακά Προγράμματα της νέας χρηματοδοτικής περιόδου 2014-2020, προς χρήση σε διαδημοτικό/ υπο-

περιφερειακό επίπεδο, και λειτουργεί συμπληρωματικά προς τη λοιπή αναπτυξιακή υποστήριξη.

Η CLLD κινητοποιεί και αξιοποιεί το δυναμικό των τοπικών κοινοτήτων και οργανώσεων προκειμένου να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής "Ευρώπη 2020" για έξυπνη και βιώσιμη ανάπτυξη, καλλιεργώντας την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή και επιτυγχάνοντας επιμέρους στόχους πολιτικής, όπως αυτό αποτυπώνονται:

▶ στο Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020, και εξειδικεύονται:

- στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ),
- στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας & Θάλασσας (ΕΠ-ΑΛΘ), και
- στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ).

Οι στόχοι της προσέγγισης CLLD

Η χρήση της προσέγγισης CLLD ως διευρυμένου αναπτυξιακού εργαλείου έχει τους εξής κύριους στόχους:

- να ενθαρρύνει τις τοπικές κοινότητες να αναπτύξουν ολοκληρωμένες στρατηγικές από τη βάση («από κάτω προς τα επάνω»), ώστε οι τοπικοί φορείς να συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων και να ανταποκρίνονται σε περιστάσεις που απαιτούν δομικές αλλαγές,
- να ενισχύσει τη συλλογικότητα και να τονώσει την καινοτομία και την ικανότητα δράσης για μακροχρόνιες αλλαγές, με την ανακάλυψη και την ανάπτυξη των ανεκμετάλλευστων δυνατοτήτων στο εσωτερικό των κοινοτήτων για την παραγωγή νέων ιδεών και την ανάληψη πρωτοβουλιών,
- να αναπτύξει την αποτελεσματικότητα των πολιτικών και το αίσθημα κοινωνικής ιδιοκτησίας μέσω της ενίσχυσης της συμμετοχής εντός των κοινοτήτων,
- να υποβοηθήσει στην άρση διαφόρων ορίων και εμποδίων μέσω της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, όπως μεταξύ δημόσιων και περιφερειακών διοικήσεων - τοπικών υπηρεσιών - δήμων ή μεταξύ δημόσιων φορέων - ιδιωτικών οργανισμών - οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών

Πλεονεκτήματα από την εφαρμογή της προσέγγισης CLLD

- Ο σχεδιασμός των στρατηγικών και η επιλογή των έργων γίνεται από τους τοπικούς φορείς. Με τον τρόπο αυτό οι παθητικοί δικαιούχοι μιας σχεδιασμένης πολιτικής γίνονται πλέον ενεργοί εταίροι και μοχλοί της ανάπτυξης.
- Η συμμετοχή και η «συμπαράγωγή» της αναπτυξιακής πολιτικής καλλιεργεί αίσθημα τοπικής ταυτότητας και αίσθηση ευθύνης για τις δράσεις που αναλαμβάνονται, και οικοδομεί την εμπιστοσύνη μεταξύ

των πολιτών, των ιδιωτικών επιχειρήσεων, των δημοσίων φορέων και των τομεακών ομάδων συμφερόντων.

- Οι στρατηγικές CLLD μπορούν να ανταποκριθούν στην πολυμορφία και την πολυπλοκότητα.
- Οι στρατηγικές CLLD είναι περισσότερο ευέλικτες από άλλες προσεγγίσεις, καθώς δεν ακολουθούν τυποποιημένα μέτρα, αρκεί αυτές να είναι συμβατές προς τους γενικούς (θεματικούς) στόχους τους.

Πλεονεκτήματα από την εφαρμογή της προσέγγισης CLLD

- Το πεδίο εφαρμογής της προσέγγισης CLLD έχει διευρυνθεί προκειμένου να καταστεί δυνατή η εστίαση των τοπικών στρατηγικών σε προκλήσεις όπως η κοινωνική ένταξη, η κλιματική αλλαγή, ο διαχωρισμός των μειονεκτικών ομάδων, η ανεργία των νέων, η διασύνδεση μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών κλπ.
- Η συμμετοχή στην προσέγγιση CLLD παρέχει την πρόσβαση σε ένα διευρυμένο ευρωπαϊκό δίκτυο που διαθέτει ένα σύνολο εμπειριών και τεχνογνωσίας, το οποίο αποτελεί σπουδαίο βοήθημα για τις νέες συμπράξεις.
- Η προσέγγιση CLLD είναι ένα ελκυστικό από οικονομική άποψη μέσο για την υλοποίηση της τοπικής ανάπτυξης, δεδομένου ότι οι τοπικές συμπράξεις δεν διαλύονται κατά τη λήξη της περιόδου χρηματοδότησης, αλλά αναλαμβάνουν μία μακροχρόνια δέσμευση που υπερβαίνει τη συγκεκριμένη περίοδο, ώστε οι περιοχές να ανταποκρίνονται επιτυχώς στις μεταβαλλόμενες εξωτερικές συνθήκες.

Οι νέες προκλήσεις των τοπικών συμπράξεων σε Ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο

Παρά τις διαφορές μεταξύ των χωρών της Ε.Ε., στην πλειονότητα των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι αλλαγές που έχουν επέλθει με τη μείωση της ανταγωνιστικότητας και με συνέπειες τη μείωση του επιπέδου διαβίωσης και την αυξανόμενη ανισότητα και κοινωνική πόλωση.

Οι σχεδιαζόμενες στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης καλούνται να ανταποκριθούν στις νέες κοινωνικές ανάγκες, αναπτύσσοντας δημιουργικούς τρόπους αντιμετώπισης κρίσιμων ζητημάτων, όπως:

- η αύξηση της ανεργίας,
- η επιβράδυνση της ανάπτυξης, η μείωση της εγχώριας κατανάλωσης, και η ένταση της ύφεσης κυρίως σε περιοχές που οι οικονομίες τους εξαρτώνται από παραδοσιακούς κλάδους,
- η έλλειψη ιδιωτικής χρηματοδότησης,
- οι περικοπές στις δημόσιες επενδύσεις και οι μειωμένες δημόσιες δαπάνες,
- η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός.

Η μεθοδολογία της προσέγγισης CLLD

Η μεθοδολογία που αφορά την προσέγγιση CLLD για τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ):

- Επικεντρώνεται σε συγκεκριμένες περιοχές παρέμβασης,
- Αναπτύσσεται με πρωτοβουλία κοινοτήτων, από Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ),
- Υλοποιείται μέσω ολοκληρωμένων και πολυτομεακών στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης ανά περιοχή, σχεδιασμένων να λαμβάνουν υπόψη τις τοπικές ανάγκες και δυναμική,
- Περιλαμβάνει καινοτόμα χαρακτηριστικά, δικτύωση και συνεργασία,
- Αξιοποιεί τις διασυνδέσεις μεταξύ τομέων και φορέων με τρόπους που έχουν πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα ενισχύοντας εκείνα των εθνικών και περιφερειακών προγραμμάτων.

Αυτή η ενιαία μεθοδολογία επιτρέπει τη συνδεδεμένη και ολοκληρωμένη χρήση των ταμείων για την υλοποίηση στρατηγικών τοπικών ανάπτυξης.

Η συνδυασμένη χρήση των ταμείων καθιστά τη συγκεκριμένη μεθοδολογία ιδανική για την ανάπτυξη δεσμών μεταξύ αστικών, αγροτικών και αλιευτικών περιοχών.

Τα βασικά συστατικά μέρη της προσέγγισης CLLD

- Οι Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ), που απαρτίζονται από εκπροσώπους των τοπικών δημοσίων και ιδιωτικών κοινωνικοοικονομικών συμφερόντων (παραγωγικούς, περιβαλλοντικούς, πολιτιστικούς φορείς κλπ.), όπως: επιχειρηματίες και οι ενώσεις τους, τοπικές αρχές, συνοικιακές ή τοπικές ενώσεις, ομάδες πολιτών, κοινοτικές και εθελοντικές οργανώσεις κλπ.
- Οι στρατηγικές ανάπτυξης οι οποίες πρέπει να είναι συνεκτικές και συμβατές με τα στόχους των ταμείων μέσω των οποίων υποστηρίζονται.
- Οι περιοχές και οι πληθυσμοί που καλύπτονται από τη στρατηγική ανάπτυξης, καθορίζονται από την ΟΤΔ και πρέπει να στοχεύουν σε περιοχές με πληθυσμό από 10.000 έως 150000 κάτοικους. Οι περιοχές πρέπει επίσης να αποτελούνται από Δημοτικά Διαμερίσματα με πληθυσμό μικρότερο από 15.000 κατοίκους, με εξαίρεση τα μικρά νησιά.

Τα χαρακτηριστικά της ολοκληρωμένης και πολυτομεακής τοπικής στρατηγικής

Οι τοπικές συμπράξεις πρέπει να σχεδιάζουν / εφαρμόζουν στρατηγικές που να προσθέτουν αξία σε ότι προϋπάρχει, να κινητοποιούν προηγούμενα επιτεύγματα, κατά τρόπο που υλοποιεί πλήρως τους τοπικούς εδαφικούς δεσμούς.

Η ολοκλήρωση σημαίνει:.

- επικέντρωση σε ένα ή περισσότερα ζητήματα ή στόχους που κινητοποιούν την κοινότητα,
- οικοδόμηση δεσμών με άλλους τομείς και παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν την κατάσταση,.
- σύνδεση υποβαθμισμένων περιοχών με περιοχές όπου υπάρχουν ευκαιρίες,

- ανάπτυξη δεσμών μεταξύ τοπικών, περιφερειακών και εθνικών επιπέδων διακυβέρνησης,
- εξασφάλιση της αλληλουχίας και της σύγκλισης μεταξύ των διαφορετικών μέτρων τοπικής στήριξης για την επίτευξη των ίδιων στρατηγικών στόχων.

Τα καθήκοντα της Ομάδας Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ)

Η ΟΤΔ έχει ως καθήκον τον προσδιορισμό την υλοποίηση της στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης, λαμβάνοντας αποφάσεις σχετικά με την κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων και τη διαχείρισή τους.

Η ΟΤΔ είναι αποτελεσματική όταν:

- Ομαδοποιεί και συνδυάζει τους διαθέσιμους ανθρώπινους και χρηματοδοτικούς πόρους του δημόσιου τομέα, του ιδιωτικού τομέα, της κοινωνίας των πολιτών και των εθελοντικών φορέων.
- Συγκεντρώνει τους τοπικούς φορείς γύρω από συλλογικά έργα και πολυτομεακές δράσεις, προκειμένου να επιτύχουν συνέργια, κοινό ιδιοκτησιακό καθεστώς και κρίσιμη μάζα για τη βελτίωση της οικονομικής ανταγωνιστικότητας της περιοχής.
- Ενισχύει το διάλογο και τη συνεργασία μεταξύ των φορέων, διευκολύνοντας την εξεύρεση λύσεων σε ενδεχόμενες διενέξεις.
- Διευκολύνει, μέσω της αλληλεπίδρασης των διαφορετικών εταίρων -που προέρχονται από διαφορετικούς κοινωνικοοικονομικούς φορείς- τις διαδικασίες προσαρμογής και αλλαγών, τη διαφοροποίηση της οικονομίας και της ποιότητας ζωής, το συνυπολογισμό των περιβαλλοντικών προβληματισμών κλπ.

Τα ειδικά καθήκοντα μίας ΟΤΔ είναι τα ακόλουθα:

- Η ανάπτυξη της ικανότητας των τοπικών φορέων να αναπτύσσουν και να υλοποιούν πράξεις.
- Ο καθορισμός μίας διαφανούς διαδικασίας καθορισμού αντικειμενικών κριτηρίων για την επιλογή των έργων.
- Η διασφάλιση της συνοχής με τη στρατηγική τοπικής ανάπτυξης.
- Η προετοιμασία και δημοσίευση προσκλήσεων υποβολής προτάσεων, με καθορισμό των κριτηρίων επιλογής.
- Η παραλαβή και αξιολόγηση των αιτήσεων χρηματοδότησης.
- Η επιλογή πράξεων και ο καθορισμός του ποσού υποστήριξης.
- Η παρακολούθηση της εφαρμογής της στρατηγικής και των χρηματοδοτούμενων έργων και η εκτέλεση δραστηριοτήτων αξιολόγησης της στρατηγικής.

Οι ΟΤΔ πρέπει να ανοίξουν σε πρώιμο στάδιο διάλογο με τις αρμόδιες Διαχειριστικές Αρχές για να εξασφαλίσουν ότι οι ανάγκες και οι προσδοκίες τους θα ληφθούν υπόψη κατά τη σχεδίαση των προγραμμάτων.

Νομική δομή της ΟΤΔ και όργανο αποφάσεων

Οι τοπικές κοινότητες μπορούν να χρησιμοποιήσουν μια υφιστάμενη ή νέα νομική οντότητα, με μορφή Ανώνυμης Εταιρείας, ως ΥΠΟΛΟΓΟ ΦΟΡΕΑ για νομικά, διοικητικά και δημοσιονομικά θέματα.

Το καταστατικό της εταιρικής σχέσης πρέπει να εξασφαλίζει τον αναπτυξιακό της χαρακτήρα.

Πρέπει να είναι αντιπροσωπευτική των τοπικών μερών που συμπράττουν, ανοικτή και διαφανής, να λογοδοτεί στον τοπικό πληθυσμό και στους χρηματοδότες της και να διαθέτει την ικανότητα διαχείρισης δημόσιων κονδυλίων.

Η ικανοποιητική οικονομική ρευστότητα είναι επίσης απαραίτητη.

Το επίπεδο λήψης αποφάσεων εκχωρείται στην Επιτροπή Διαχείρισης Προγράμματος (ΕΔΠ), η οποία μπορεί να συμπίπτει με το Διοικητικό Συμβούλιο του Φορέα, εφόσον αυτό καλύπτει την αναγκαία σύνθεση, ήτοι:

- Συμμετοχή φορέων που εκπροσωπούν συμφέροντα του Δημοσίου όχι μικρότερη από 30%, και
- Συμμετοχή εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών όχι μικρότερη από 50%.

Η επιλογή των περιοχών χρηματοδότησης / εφαρμογής της προσέγγισης CLLD

Η χρηματοδότηση θα γίνει προς ενιαίες Στρατηγικές Τοπικής Ανάπτυξης που θα υποβάλουν οι ΟΤΔ.

Η επιλογή / έγκριση των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης θα γίνει στο πλαίσιο ανταγωνιστικής διαδικασίας (ανοιχτού διαγωνισμού), με κριτήρια που θα αφορούν ενδεικτικά στην καταλληλότητα της τοπικής στρατηγικής, στη συμβολή της στην επίτευξη των αποτελεσμάτων του προγράμματος, και στη διαχειριστική επάρκεια του υπόλογου φορέα.

Στις επιτροπές επιλογής θα μετέχουν εκπρόσωποι των Διαχειριστικών Αρχών των εμπλεκόμενων κατά περίπτωση ταμείων και Περιφερειών.

Συνολικά θα επιλεγούν κατά μέγιστο αριθμό 50 περιοχές, οι οποίες συνολικά θα πρέπει να καλύπτουν μέχρι το 100% των αγροτικών περιοχών της χώρας. Για την ενδυνάμωση των τοπικών φορέων στην προπαρασκευή και κατάρτιση των τοπικών στρατηγικών, προβλέπεται σχετικό υπο-μέτρο στήριξης της διαδικασίας

Συμπεράσματα

Η προσέγγιση CLLD είναι ένα ιδιαίτερα ισχυρό εργαλείο , ειδικά σε περιόδους κρίσης, που υποστηρίζει τις τοπικές κοινότητες να καινοτομήσουν και να κάνουν σταθερά βήματα προς πιο αποτελεσματικές μορφές οικονομικής, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης, με ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής στις περιοχές εφαρμογής.

Η προσέγγιση βασίζεται στην. "περιοχή παρέμβασης", η οποία εκπροσωπεί **μία συνεκτική και ομοιογενή ανθρωπογεωγραφική ενότητα** που χαρακτηρίζεται από κοινή ιστορία/πολιτισμό, παραδόσεις και κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά, ανάγκες και προσδοκίες.

Η δημιουργία τοπικού προγράμματος CLLD αποτυπώνει τις σχέσεις που αναπτύσσονται στο τρίπτυχο "περιοχή παρέμβασης - τοπική σύμπραξη - αναπτυξιακή στρατηγική".

Η επιτυχής σχεδίαση και εφαρμογή μίας τοπικής αναπτυξιακής στρατηγικής προϋποθέτει:

- την απόφαση για αλλαγή, με αφετηρία το όραμα της κοινότητας και την αποσαφήνιση των κοινών μακροπρόθεσμων στόχων,
- την οικοδόμηση εμπιστοσύνης και συμμαχιών σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο,
- τη συμφωνία για μία δομή σύμπραξης που θα ενσωματώνει διαφορετικά επίπεδα ικανοτήτων και εμπειριών,
- την αναγνώριση και δημιουργική ενσωμάτωση της πολυμορφίας και της πολυπλοκότητας,
- τη δικτύωση, συνεργασία και συσπείρωση των δυνάμεων της περιοχής,
- την αξιοποίηση, ανταλλαγή και διάχυση της υπάρχουσας και της νέας γνώσης, και
- την ανάδειξη της τοπικής ταυτότητας, με δημιουργία νέων προοπτικών που σέβονται το περιβάλλον και τον πολιτισμό.